

Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Философия жана саясий-укуктук изилдөөлөр институту, К. Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университети жана Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин алдындагы философия илимдери боюнча докторлук (кандидаттык) диссертацияларды жана маданият таануу боюнча кандидаттык диссертацияларды коргоочу Д.09.16.534 Диссертациялык кеңешине философия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн көрсөтүлгөн **Салимов Рустамбек Шухратбековичтин** 09.00.11 – социалдык философия адистиги боюнча жазылган **«Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрү: философиялык анализ»** аттуу кандидаттык диссертациясына расмий оппонент, философия илимдеринин кандидаты, доцент
А.Т. Самыйкановдун

П И К И Р И

Диссертациялык иш мезгилдин өтө актуалдуу маселесине арналган. Кайра куруу доорунда совет өлкөсүн саясий, социалдык-экономикалык жана укуктук жактан трансформациялоо жолу СССРдин кыйрашына алып келди. Бул жагдай мамлекеттин андан ары өнүгүү багытын аныктоо зарылдыгын баса белгиледи. Мындай шартта демократия проблемасын изилдөө зарылдык катары биринчи орунга чыгат. Диссертациянын негизги максаты болуп Кыргызстандагы тарыхый жана маданий-цивилизациялык айырмачылыктар менен шартталган демократиялык процесстердин калыптануу өзгөчөлүктөрүн философиялык талдоо саналат.

Белгиленген максатка ылайык иштин төмөнкү милдеттери аныкталды:

- демократия түшүнүгүн маданий-цивилизациялык өңүттөн философиялык талдоо;
- демократиянын маңызын жана карама-каршылыктарын изилдөө;
- мамлекетибиздеги демократиянын салттуу, маданий-цивилизациялык негиздерин аныктоо;
- кыргыз элинде байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки демократиянын калыптануу спецификасын тактоо;

– азыркы Кыргызстандын демократиялык өнүгүү өзгөчөлүктөрүн иликтөө.

Изилдөөнүн илимий жаңылыгы төмөнкүдө: Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрүн талдоого алган комплекстүү философиялык изилдөөлөр аз. Изилдөөнүн илимий жаңылыгы катары төмөнкү жоболорду белгилөөгө болот:

– демократия феномени өнүгүүнүн натыйжасы катары талдоого алынды;

– демократиянын маңызы жана карама-каршылыктары этностун менталитетин эске алуу менен аныкталды;

– Кыргызстанда демократиянын калыптанышындагы салттуулуктун ролу изилденди;

– байыркы мезгилден тартып эгемендүүлүккө чейинки кыргыз мамлекеттүүлүк шартындагы демократиянын калыптанышы аныкталды;

– азыркы Кыргызстандагы демократиялык өнүгүүнүн өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

Диссертациялык иштин илимий жаңылыгына коргоого сунушталуучу айрым жоболорду да кошууга болот.

Илимий иштин теориялык мааниси Кыргызстандагы демократиянын өнүгүү абалы жана мүнөзү, демократиялык процесстердин маданий-цивилизациялык негиздери, өзгөчөлүгү жана мүнөзү жөнүндөгү социалдык-философиялык билимдерди кеңейтүүдө жана тереңдетүүдө турат. Диссертациядагы социалдык-философиялык концепция иретинде жалпыланган теориялык-методологиялык нуктагы натыйжаларды демократиянын азыркы абалын талдоодо, анын келечектеги өнүгүү тенденциясы менен байланышкан проблемаларды өздөштүрүүдө, чечмелөөдө колдонууга болот.

Диссертациялык изилдөөнүн материалдарын жана жыйынтыктарын, ошондой эле анын теориялык-методологиялык принциптерин социалдык философия, маданият таануу, маданият жана саясат философиясы, маданият теориясы, глобалистика, дүйнөлүк маданият тарыхы боюнча атайын курстарды окутууда пайдаланууга мүмкүн.

«Киришүүдө» талдоого алынып жаткан теманын актуалдуулугу белгиленип, анын изилденүү даражасы мүнөздөлдү, иштин максаты менен негизги милдеттери аныкталды, изилдөөнүн теориялык жана методологиялык негиздери, илимий жаңылыгы, коргоого сунушталган жоболор, диссертациянын теориялык жана практикалык мааниси, апробацияланышы көрсөтүлдү.

«Демократия феноменин изилдөөнүн теориялык-методологиялык негиздери» аттуу биринчи бапта демократия маданий-цивилизациялык көз караштан талдоого алынып, анын маңызы, карама-каршылыктуу мүнөзү изилденди.

«Демократия маданий-цивилизациялык кубулуш катары» деп аталган биринчи параграфта демократия маданий-цивилизациялык өнүгүүнүн контекстинде философиялык талдоого алынды.

«Демократиянын маңызы жана карама-каршылыктары» деп аталган экинчи параграфта бул процесстин маңызы жана карама-каршылыктары изилденди.

«Кыргызстандын демократиялык өнүгүшүнүн өзгөчөлүктөрү» аттуу экинчи бапта өлкөбүздөгү демократиянын салттуу, маданий-цивилизациялык негиздери, кыргыз элинде байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки мамлекеттүүлүк шартындагы демократиянын калыптанышы, эгемендүү Кыргызстандын демократиялык өнүгүү өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

«Салттуулук-Кыргызстандагы демократиянын маданий-цивилизациялык негизи» деп аталган биринчи параграфта Кыргызстандагы демократиянын

салттуу, маданий-цивилизациялык негиздери философиялык рефлексиянын деңгээлинде иликтенди.

«Кыргыз мамлекеттүүлүк шартындагы демократия (байыркы доордон эгемендүүлүккө чейин)» деп аталган экинчи параграфта кыргыз элинин байыркы мезгилден эгемендүүлүккө чейинки мамлекеттүүлүк шартында демократиянын калыптанышы изилденди.

«Азыркы Кыргызстандын демократиялык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү» деп аталган үчүнчү параграфта өлкөбүздүн учурдагы демократиялык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрү талдоого алынды.

Корутундуда диссертациялык изилдөөнүн негизги натыйжалары жана жалпы жыйынтыктары көрсөтүлгөн.

Жалпысынан алганда, диссертацияда коюлган актуалдуу маселелерди системдүү, концептуалдуу чечүүдө, андагы категориялар-түшүнүктөр системасын философиялык рефлексиядан өткөрүүдө талапкер өзүнүн койгон максатына жете алган, башкача айтканда диссертация бир бүтүндөй логикага ээ, изилденүүчү предметти эпистемологиялык жактан экспликациялаган квалификациялуу иликтөө системасы десек жаңылбайбыз. Диссертациянын мазмуну авторефератта жана талапкердин илимий эмгектеринде толук чагылдырылган. Иште айрым мүчүлүштүктөр кездешет:

1) Кыргызстанда демократиянын өнүгүшүнө салттуулуктун тийгизген таасирин кеңири ачып берсе иштин баалуулугу мындан да жогоруламак;

2) Демократияга берилген түрдүү дефиницияларды терең талдоонун натыйжасында өздүк аныктамасын берүү максатка ылайыктуу.

Диссертацияда айрым техникалык, стилистикалык мүчүлүштүктөр орун алган. Албетте, бул көрүнүнүш анын жалпы илимий деңгээлин төмөндөтпөйт. Негизинен диссертациянын философиялык деңгээли кандидаттык диссертацияларга коюлган талаптарга жооп берет.

Жогоруда айтылгандарды эске алып, Р.Ш. Салимовдун 09.00.11 - социалдык философия адистиги боюнча жазылган **«Кыргызстанда демократиянын калыптануу өзгөчөлүктөрү: философиялык анализ»** аттуу кандидаттык диссертациясы Кыргыз Республикасынын Жогорку Аттестациялык комиссиясынын талаптарына ылайык келет жана талапкер 09.00.11 - «социалдык философия» адистиги боюнча философия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын алууга татыктуу.

**Расмий оппонент,
философия илимдеринин
кандидаты, доцент**

А.Т. Самыйканов

A handwritten signature in blue ink, corresponding to the name A.T. Samoykanov, is written next to the official stamp.